

ČASOPIS ZA POVIJEST ZAPADNE HRVATSKE / WEST CROATIAN HISTORY
 JOURNAL, IX, 2014, 9 (monografska št.: 1989. U JUGOSLAVENSKOM
 KALEIDOSKOPU / 1989 THROUGH THE YUGOSLAV KALEIDOSCOPE),
 Orlić, M. (ur.), 116 strani.

Kot v uvodu navaja urednica Mila Orlić, je zamisel o pričujoči monografski številki, posvečeni letu 1989 kot ključnemu letu v novejši evropski zgodovini, plod diskusij in razprav v okviru zgodovinskih krogov, kakor tudi zunaj njih, ki so se odvijali ob 25-letnici padca Berlinskega zidu. Pri tem naglašaja, da doslej o Jugoslaviji v letu 1989 ni veliko napisanega in bi lahko upravičeno dejali, da je to še nadalje nekakšna »ne – tema« hrvatskega in ostalega zgodovinopisja, kljub temu, da je recentna teza Dejana Jovića z naslovom »1989. koja se u Jugoslaviji nije dogodila«, odprla določena zanimiva razmišljanja in razprave. Čeprav so bila dogajanja leta 1989 v Jugoslaviji drugačnega značaja od onih v državah Vzhodnega bloka, pa je po besedah urednice pomembno analizirati vse tisto, kar predstavlja leto 1989 na območju bivše Jugoslavije, odnosno kako je vse to vplivalo na nadaljnji razvoj dogodkov, vse do vrhunca, ki ga predstavljata izbruh vojne in razpad federativne države.

Znanstveni članki, ki jih prinaša tokratna monografska številka, so predvsem delo mlajših zgodovinarjev, ki ne izhajajo iz tega območja ter s tem na določen način bogatijo dosedanje ocene in spoznanja s »pogledom od zunaj«. V skupino A so tako razvrščeni trije prispevki (v angleškem jeziku s kratkimi povzetki v hrvaškem jeziku): prispevek Christiana Costamagna z Univerze vzhodnega Piemonta v Alessandriji (Italija) z naslovom, *1989: When the USSR was the Mirror of Yugoslavia / Kada je SSSR bio ogledalo prilika u Jugoslaviji*, Alfreda Sassa z Univerze v Barceloni (Španija) z naslovom, *The »Bosnian Silence?« Regime Decline and Civic Alternatives in Bosnia-Herzegovina (1989-1990) / »Bosanska šutnja« Pad režima i građanske alternative u Bosni i Hercegovini*. Kot tretji se v to skupino uvršča še Carlos González Villa, raziskovalec Inštituta za mednarodne odnose Univerze v Barceloni (Španija) s prispevkom, *Slovenian 1989: Elite Construction of a National Democracy / Slovenija 1989: Elitistička konstrukcija na-*

cionalne demokracije. Vsi trije prispevki so opredeljeni kot izvorno znanstveno delo, simptomatično pa je, zlasti pri španskem avtorju, da izhaja iz tamkajšnjega katalonskega okolja avtonomne Univerze v Barceloni.

Christian Costamagna v svojem članku opisuje jugoslovanski pogled na dogajanje v letu 1989 v Vzhodnem bloku in odnos do Sovjetske zveze. Zorni kot njegove analize izhaja iz sestavka B. Lončarja in E. Ševarnadzeja v mesecu novembru 1989, oziroma prek kasnejših razprav v okviru jugoslovanskega političnega vrha.

Italijanski zgodovinar Alfredo Sasso se v svojem sestavku usmerja na dogodke v Bosni in Hercegovini ter na državne projugoslovanske in prodemokratske opcije, ki so obstajale v obdobju 1989–1990.

Kritično oceno dogajanja v Sloveniji leta 1989 podaja španski zgodovinar Carlos González Villa z orisom daljšega obdobja, in sicer od aretacije »ljubljske četverice«
maja 1988, kar naj bi po avtorjevem mnenju sprožilo nacionalno mobilizacijo in pospešilo pluralizacijo političnega sistema. Ob analizi slovenske tranzicije naj bi po njegovem mnenju lažje dojemali leto 1989 kot obdobje v katerem je imela družbena mobilizacija pomožno vlogo v političnih spremembah v odnosu do političnih elit in njihovem vključevanju v proces nacionalne neodvisnosti. Tekom tega obdobja, naj bi po njegovem, slovenske ideološke elite s svoje nacionalistične perspektive razmejile skupni politični prostor, opredeljen z nasprotujočimi si stališči do jugoslovanskih federalnih ustanov.

V skupini B z naslovom *Dodatni i stručni tekstovi / Additional Writings and Contributions* se pojavlja le prispevek Dragana Markovine z Arhiva srbskega Narodnega sveta v Zagrebu z naslovom »*Slojevitosti 1989*«, v katerem je prikazan širok spekter dogodkov v Jugoslaviji, od političnih, športnih do glasbenih, s čemer je avtor še dodatno obogatil pričujočo monografsko številko.

Casopis za povijest zapadne Hrvatske tako tudi v tej številki ostaja zvest prvotnemu konceptu, se pravi organizaciji in ažuriranju zgodovinskih razprav in raziskovanju tega območja s tem, da je v tej monografski številki pod uredništvom Mile Orlić odmeril posebno pozornost letu 1989 na jugoslovanskih tleh in pritegnil k sodelovanju nekaj mladih zgodovinarjev iz širšega evropskega prostora.

Salvator Žitko